

senteres den officielle boligstatistik og vanskelighederne ved dens anvendelse. Der fremlægges en analyse af boligmarkedet i udvalgte kvarterer med henblik på at fastslå andelen af smålejligheder og beboelsestæthed og dermed på fastlæggelsen af arbejderkvarterer. Afsnittet giver endelig et signalement af tidens ejendomsstyper.

Forfatteren må nødvendigvis hurtigt begrænse sit arbejdsfelt, og det gør han ved at fastholde de to udvalgte kvarterer samt ved at samle sig om den faglærte arbejder, repræsenteret ved smed- og maskinarbejderen. Det var et fag i vækst, og det var en gruppe, der talte op mod 15% af hovedstadens faglærte arbejdere. Siden begrænses gruppen yderligere til de arbejdere, der var ansat på de to jernindustrielle virksomheder J.G.A. Eickhoff på Vesterbro og B & W på Christianshavn. Denne indsnævring er heller ikke tilfældig. Gennem mange år har forfatteren arbejdet med den bekendte storproducent af grafiske maskiner J.G.A. Eickhoff's maskinfabrik, hvis velbevarede arkiv er afleveret til Erhvervsarkivet. Valget af B & W arbejderne var også naturlig, da virksomheden var landets største industrivirksomhed.

Den valgte metode gør det muligt for forfatteren at følge de enkelte arbejdere på nært hold. Willerslev går så langt, at han følger 6 Eickhoffske arbejdere gennem virksomhedens lønningsbøger, og da han kender deres årsindtægt, adresser, boliger og husleje, beregnes boligudgiftens andel af årsfortjenesten. Spredningen er stor, mellem 14 og 21%, hvortil kommer en meget betragtelig udgift til opvarmning.

Forfatteren forsøger også at rekonstruere de enkelte lejligheder, og i plancher bringes de 6 arbejderes lejligheder.

Det er således en indgående og vær-

difuld undersøgelse, der her er lagt frem. Der er næppe tvivl om, at den metodik, der er anvendt, vil danne forbillede for tilsvarende undersøgelser rundt om i landet. Ikke mindst her har forfatteren høstet stor fortjeneste, for titlen ... Sådan boede vi .. er nok vel flot, da han som set hurtigt snævrer sin undersøgelse ind og i realiteten kun beskriver en række udvalgte arbejderes boligforhold i to udvalgte kvarterer.

Det skal i øvrigt tilføjes, at bogen er velillustreret. Det er derfor et gedigent, solidt og konsekvent arbejde, Richard Willerslev her har lagt frem.

Henrik Fode

Troels Andersen: *Jens Adolf Jerichau. (1890-1916). En biografi og billedfortegnelse over hans værker.* (Borgen, 1983). 197 s.

Maleren Jens Adolf Jerichaus korte, men intensive kunstnerkarriere forløb næsten upåagtet i hans samtid og var en kamp med økonomiske problemer og manglende forståelse fra de kredse, hvis accept og støtte var en forudsætning for hans virksomhed. Hans produktive periode strakte sig kun over 6 år til hans tidlige død i Paris, hvor han begik selvmord, kun 26 år gammel. I den periode formåede han at nå frem til et kunstnerisk selvstændigt udtryk og kom til at afsætte sig spor i dansk kunsthelt til i dag. Med sine store figurkompositioner, der er komponerede over en stærk, personlig farveopfattelse, og hvis indhold ofte bygger på indre, mystiske oplevelser, nåede han frem til en ekspressionistisk, spontan maleform, der placerer ham med europæiske samtidige som Kokoschka og Kandinsky. Længe efter hans død er hans betydning for danske kunstnere

som Carl Henning Pedersen og Asger Jorn ligeledes blevet anerkendt.

I bogen fremlægger Troels Andersen kilderne til en forståelse af hans virksomhed. Hans forhold til læremesteren og vennen Vilhelm Wanscher, til tidens åndelige strømninger, hans udenlandsrejser og de inspirationer han hentede her, hans omgang med tidens kunstnere. Han tegner billedet af en hårdtarbejdende kunstner, som forsøgte at forene klassiske europæiske traditioner med de moderne ideer hos malere som Gauguin, Cezanne og Van Gogh. Forfatteren lægger med denne bog endnu en alen til en støt voksende produktion om det 20. århundredes avantgarde. Den er bygget op på samme måde som den tidligere udkomne om Albert Gottschalk og er i sin form forbillig, en historisk velunderbygget dokumentation og fremlægning af en stor dansk kunstners virke, sat ind i en dansk og europæisk kultursammenhæng. Den er med sine omhyggelige kildehenvisninger og fuldstændige billedfortegnelse et nyttigt redskab at have i hænde. Et grundigt arbejde, resultat af flere forarbejder i artikelform, og præget af forfatterens evne til at skrive både på engageret og sober vis, med ægte kærlighed og respekt for det maleriske medie og med en seriøsitet og stædighed i formidlingen af en kunst, som er svært tilgængelig. Falder på et tørt sted.

Wivan Munk-Jørgensen

Axel Kjær Sørensen: *Danmark-Grønland i det 20. århundrede – en historisk oversigt*. (Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1983). 287 s., 98,50 kr.

Grønlands-interesserede må hilse det velkommen, at Axel Kjær Sørensen nu har udsendt sin oversigt over indevæ-

rende århundredes dansk-grønlandske historie. Indtil grønlænderne selv begynder at skrive deres egen historie – og får gennembrudt den sproglige barriere, der giver os et så dansk-centreret udsyn over begivenhederne – vil den her anmeldte fremstilling uden tvivl fremstå som det hidtil bedste forsøg på ikke alene en samlet oversigt over de dansk-grønlandske relationer, men også som den bedste moderne grønlands-historie.

Bogen har sin styrke i det grundige forskningsfundament, fremstillingen hviler på. For det første baserer AKS den på egne særdeles grundige arkivstudier, og for det andet støtter den sig til en række studenterspecialer, der hovedsagelig er skrevet ved Historisk Institut, Århus Universitet under forfatterens kyndige vejledning. Herved bringer den – et yderst prisværdigt initiativ – en række interessante forskningsresultater videre ud over en snæver kreds af universitetsfolk.

Som vel naturligt er, behandler forfatteren meget indgående sit eget primære forskningsfelt, »Nyordningen« 1950, der da også med rette fremhæves som et afgørende vendepunkt i Grønlands nyere historie. Derudover er bogen et forsøg på at give en oversigtsmæssig fremstilling af det dansk-grønlandske forhold frem til og med indførelsen af hjemmestyre i Grønland.

Bredden såvel tids- som emnemæssigt gør det sandsynligt, at fremstillingen ofte vil blive konsulteret som håndbog, når nyere grønlandsk historie er under granskning. Og i så henseende er bogen et nyttigt instrument. Ikke blot er den velforsynet med gode registre og fortegnelser til belysning af den politiske udvikling (lister over landsråds- og folketingsmedlemmer, ministre m.v.), men i en række tabeller og diagrammer – indflettet i teksten – er foretaget sammendrag af oplysning-